

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 10:30 uur d.d. 29 juni 2020 – 10:30 uur d.d. 30 juni 2020

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Zorgpersoneel Gemeenten 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Brancheorganisaties van zorgpersoneel 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici

Samenvatting

- 'Gedoe' over de zorgbonus houdt aan: werkgevers voelen er niets voor om te bepalen wie in aanmerking komen voor de bonus van 1.000 euro. De uitvoering ervan is voor werkgevers, maar brancheorganisaties signaleren dat het uitgetrokken bedrag van 800 miljoen niet genoeg is om alle 1,2 miljoen werkenden in de zorg de bonus te geven. Ze zien op tegen de administratieve rompslomp en vrezen tweespalt als de ene medewerker wel en de andere geen bonus krijgt. "Geef iedereen in de zorg een bonus of anders niet. Ik zou het beschamend vinden als de minister de uitvoering op deze manier doorzet", zegt Trudy Prins van Actiz.
- 'Groep coronablokkers groeit', kopt AD op basis van onderzoek door Newcom. Vier maanden na de eerste besmetting wil een steeds grotere groep Nederlanders niks weten van het coronavirus. Inmiddels zijn er 2,9 miljoen 'coronablokkers', bijna een miljoen meer dan in april. Deze groep leeft redelijk gelijkmatig over het land verdeeld, met Friesland en Zeeland op kop. Een flink deel van de Nederlanders (72 procent) houdt zich naar eigen zeggen netjes aan de sociale-afstandsregels, al was dat bij de eerdere peiling nog 83 procent. "Dat is een belangrijke rode draad: een heel grote groep is nog steeds bereid het gedrag aan te passen".
- NRC schrijft dat de corona-app 'her en der' al werkt, maar 'weinig effectief' blijkt. De concludeert dat, na veel problemen en privacy-vraagtekens met verschillende apps, nu duidelijk begint te worden dat het van 'weinig waarde' is. Handmatig traceren van contacten blijft van essentieel belang.
- De vaccinatiegraad in Nederland is over de hele linie toegenomen. Als één van de redenen daarvoor wordt in de media de coronacrisis genoemd. Deze zou 'iedereen weer even met de neus op de feiten' hebben gedrukt dat vaccinatie tegen infectieziekten essentieel is.
- De capaciteit van de IC's moet zodanig worden verhoogd dat Nederland goed is voorbereid op een mogelijke volgende piek in het aantal coronapatiënten én zodat de geplande zorg kan doorgaan. Het Landelijk Netwerk Acute Zorg presenteert vandaag plannen daarvoor aan minister Van Rijn. Daarin staat beschreven hoe de IC-capaciteit structureel kan worden opgeschroefd van 1.150 naar 1.700 bedden.
- Gemeenten zitten door de coronacrisis financieel in zwaar weer en dreigen de rekening bij de burger te leggen door hogere belastingen en te snijden in dienstverlening. Ruim honderd gemeenten trekken aan de bel. VNG vraagt Kamerleden in een brandbrief om een snelle structurele oplossing. Minister Ollongren stelt in een reactie dat ze probeert de financiële gevolgen van de crisis in beeld te krijgen en dat zij in gesprek blijft met de gemeenten. Ze wil voorkomen dat gemeenten hun dienstverlening niet goed kunnen uitvoeren.
- Uit SCP-onderzoek blijkt dat Nederland in crisistijd 'tevredener dan ooit' was. In april waren Nederlanders tevredener over de samenleving dan zij in twaalf jaar waren geweest. Het vertrouwen in de medemens was hoog en het vertrouwen in de regering ongekend, aldus de nieuwste Burgerperspectieven van het SCP.

Karakterisering berichtgeving

- Het coronanieuws verdwijnt meer en meer uit de headlines en van de voorpagina's. Nu de crisis langer duurt en ook meer onder controle lijkt, gaat de aandacht uit naar niet-corona-gerelateerde wetenswaardigheden.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Slachtofferaantallen*

- Het aantal coronapatiënten op de IC is toegenomen tot 32, twee meer dan de dag ervoor. Daarnaast liggen 527 niet-coronapatiënten op de IC. Ernst Kuipers van het LNAZ duidt de IC-bezetting: "De overall bezetting op de IC's is met minder dan 600 patiënten zeer laag, de reguliere zorg is nog niet op het oude peil."

Informatiebehoefte

Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Via de social mediakanalen van minister De Jonge komen berichten binnen over de zorgbonus: sommigen zeggen geen vertrouwen meer te hebben in de bonus of niet te weten of zij in aanmerking komen (stagiars). Ook blijven berichten voorbij komen dat coronamaatregelen niet meer worden gevolgd of waarde hebben.
- Via de corporate kanalen van WVS komen ook berichten binnen over de bonus: alle zorgverleners zouden die verdienen. Ook vragen mensen om het afschaffen van de 1,5 meter afstand en zijn sommigen het niet eens met de beslissing over de corona-app. Vragen ook over wanneer de resultaten er zijn van het onderzoek naar de verspreiding van corona in vliegtuigen en of ondertussen gewoon wordt gevlogen. Ook vragen sommigen waarom nog niets is gezegd over de griepcijfers van dit jaar.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Inmiddels zijn wereldwijd meer dan 10 miljoen mensen besmet met het coronavirus. De WHO waarschuwt dat de pandemie 'nog alles behalve voorbij' is en nog steeds versnelt. WHO-chef Ghebreyesus zegt daarover: "We willen allemaal dat het achter de rug is. We willen allemaal door met ons leven. Maar de harde realiteit is dat het nog lang niet over is. Het komt niet eens in de buurt." Volgende week stuurt de WHO een team naar China voor een onderzoek naar de oorsprong van het virus.
- De GGD heeft de afgelopen vier weken 230.266 coronatests afgenomen. Afgelopen week waren dat er 61.598. Het is nog onduidelijk in hoeveel gevallen positief is getest. Tussen 15 en 22 juni waren dat er 609, wat neerkomt op ongeveer 1% van het aantal geteste mensen in die periode.
- De vaccinatiegraad in Nederland is over de hele linie toegenomen. Als één van de redenen daarvoor wordt in de media de coronacrisis genoemd. Deze zou 'iedereen weer even met de neus op de feiten' hebben gedrukt dat vaccinatie tegen infectieziekten essentieel is.
- Gemeenten zijn door de coronacrisis financieel in zwaar weer gekomen en dreigen de rekening door hogere belastingen bij de burger te leggen. Voorts wordt mogelijk gesnoeid in de gemeentelijke dienstverlening. Ruim honderd gemeenten trekken hierover aan de bel. De VNG heeft Kamerleden een brandbrief gestuurd waarin zij vragen om een snelle structurele oplossing. Minister Ollongren stelt in een reactie dat ze probeert de financiële gevolgen van de crisis in beeld te krijgen en dat zij in gesprek blijft met de gemeenten. Ze zegt te willen voorkomen dat gemeenten hun dienstverlening niet goed kunnen uitvoeren.
- Uit SCP-onderzoek blijkt dat Nederland in crisistijd 'tevreder dan ooit' was. In april waren Nederlanders tevredener over de samenleving dan zij in twaalf jaar waren geweest. Het vertrouwen in de medemens was hoog en het vertrouwen in de regering ongekend, aldus de nieuwste Burgerperspectieven van het SCP.
- Het coronamedicijn remdesivir gaat in de VS gemiddeld 3.100 dollar per patiënt kosten, aldus producent Gilead. In Europa is het medicijn door het EMA goedgekeurd en geregistreerd als coronamedicijn voor patiënten met een longontsteking die extra zuurstof nodig hebben. De registratie geldt voor een jaar, op voorwaarde dat de producent uiterlijk december aanvullende onderzoeksresultaten over zijn productietechnologie aanlevert. Remdesivir mag in Europa worden voorgeschreven als de Europese Commissie het advies van het EMA overneemt.
- Het Chinese leger heeft een vaccin tegen corona goedgekeurd voor gebruik door militairen. Het vaccin is ontwikkeld door de onderzoeksafdeling van het leger en biotechbedrijf CanSino. Het vaccin is op 25 juni voor één jaar goedgekeurd door de Centrale Militaire Commissie van China. CanSino laat weten dat het vaccin 'een goed veiligheidsprofiel' heeft en potentieel werkzaam is.
- De capaciteit van de IC's moet zodanig worden verhoogd dat Nederland goed is voorbereid op een mogelijke volgende piek in het aantal coronapatiënten én de geplande zorg kan doorgaan. Het Landelijk Netwerk Acute Zorg presenteert vandaag plannen daarvoor. Daarin staat beschreven hoe de ic-capaciteit structureel kan worden opgeschroefd van 1.150 naar 1.700 bedden.
- De gemeente Amsterdam wil inwoners die last hebben van stress en somberheid steunen. Met de campagne Op 't eerste gezicht, die zich richt op Amsterdammers tussen de 18 en 35 jaar, wil de gemeente praten over mentale gezondheid uit de taboesfeer halen en hulp bieden.
- Chinese onderzoekers waarschuwen voor het H1N1-griepvirus bij varkens dat besmettelijker is geworden voor mensen. Volgens hen heeft het alle belangrijke kenmerken van een kandidaat-pandemievirus.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- In AD een persoonlijk verhaal van uitvaartleidster Annemarie die de dramatische gevolgen van corona van dichtbij zag en nu als eerste in Nederland de 'corona-meld-app' test. Naar eigen zeggen twijfelde ze eerst

over het nut en maakte ze zich zorgen over haar privacy. Toch besloot ze de app te testen: er zijn veel stappen nodig om de app te installeren, maar de informatie is 'helder en volledig'. Ze adviseert meer nadruk te leggen op het belang van de app: je wordt gewaarschuwd als je bij een besmet persoon in de buurt bent geweest en je kunt anderen waarschuwen. Ze is blij dat alles anoniem is en geeft de app uiteindelijk een '9'.

- Verpleeghuis De Tweemaster in Maassluis moest de deuren weer sluiten voor bezoek juist op het moment dat minister De Jonge bekendmaakte dat alle bezoek weer welkom is. Margareth Broek zegt dat haar 87-jarige moeder voor een tweede keer in lockdown zit: "Ze gaat liever ten onder aan corona met haar familie om haar heen dan dat ze weer alleen is." Verpleeghuizen zitten met een 'duivels dilemma': naar schatting de helft van alle coronadoden waren verpleeghuisbewoners. Een bezoekverbod is goed voor de veiligheid, maar schaadt ook het welzijn van de bewoners. Antropologe Anne-Mei The zag verpleeghuisbewoners stiller worden en langzaam achteruitgaan. Sommige bewoners gingen ten onder aan de eenzaamheid.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffen en betrokkenen?

- De Europese Commissie wil tijdelijk de regels rondom het ontwikkelen van een vaccin versoepelen. De huidige regels zouden tijdens de coronacrisis 'veel te veel tijd' kosten. Zo wil de EC de verplichte rapportage die nodig is voordat een vaccin op mensen wordt getest, uitstellen tot het moment dat een fabrikant een vaccin geschikt acht voor de hele bevolking. Voorstanders stellen dat zo tijd wordt gewonnen en dat vaccins tegenwoordig al veilig genoeg zijn. Tegenstanders stellen dat een vaccin met schadelijke bijwerkingen negatief in het nieuws komt, waarmee alle andere vaccins negatief worden beïnvloed. Volgens NOS-correspondent Thomas Spekschoor stemmen de lidstaten en het Europees Parlement in met het voorstel.
- Reisorganisatie Corendon stopt met het aanbieden van coronatests na vakanties in Turkije. Corendon bood reizigers eerder de mogelijkheid om via een coronatest te bepalen of na thuiskomst twee weken quarantaine nodig was. Eerder noemde premier Rutte het initiatief al "onverantwoord".
- RTL Nieuws-journaal meldt dat de KNVB deze week overlegt met minister Van Rijn over een steunpakket voor het betaald voetbal van 140 miljoen euro. Door de coronacrisis is het betaald voetbal afgelopen seizoen 96 miljoen euro aan omzet misgelopen. Door de coronaregels zal dat nog verder oplopen, aldus de KNVB.
- Actiegroep Viruswaanin mocht afgelopen zondag van de rechtbank niet demonstreren op het Malieveld in Den Haag in het belang van de volksgezondheid en de kans op ongeregelde heden. De rechtbank in Den Haag had zaterdag de demonstratie verboden en kwam maandag met een motivatie voor het besluit.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

Bonus voor zorgpersoneel

- 'Gedoe' over de uitbetaling van de bonus van 1.000 euro voor zorgmedewerkers. Minister De Jonge wil dat werkgevers bepalen wie het geld krijgt, maar die laten weten daarover niet te willen beslissen. Brancheorganisaties zeggen dat alle 1,2 miljoen medewerkers in de zorg een bonus moeten krijgen. De werkgevers zijn kritisch op De Jonge, omdat dit aspect uit hun voorstel rondom de bonus niet volledig is overgenomen. Zij hadden voorgesteld dat geen selectie zou plaatsvinden over wie wel en niet een bonus krijgt, om het proces te versimpelen. Uitzonderingen zouden er alleen zijn voor personeel dat meer dan 100.000 euro verdient of die door de coronacrisis juist duidelijk minder actief waren.
- Volgens Hans Buijning van branchevereniging voor de thuiszorg en verpleeghuiszorg Zorgthuis.nl sprak De Jonge 'voor zijn beurt' toen zij de bonus vorige week aankondigde, omdat nog 'volop overleg' gaande was met VWS over hoe de bonus goed uitvoerbaar zou zijn. Trudy Prins van brancheorganisatie Actiz spreekt van een 'onmogelijke afweging': "Ik ga de keuze niet maken welke verpleegkundige, verzorgende, assistent, ondersteuner of schoonmaker een bonus krijgt en wie niet. 1000 euro netto is een mooi bedrag, maar alleen voor de uitverkorenen onder ons [...]. Geef iedereen in de zorg een bonus of anders niet. Ik zou het beschamend vinden als de minister de uitvoering op deze manier doorzet." Buijning: "Uitvoering van de regeling door de werkgevers is volstrekt onwenselijk in een situatie waarin de werkdruk al torenhoog is."
- Naast de diverse brancheorganisaties wil ook de VNG dat de politiek een duidelijk kader schept: "De sector moet niet dit probleem oplossen, maak het niet onnodig complex. Wij moeten het uitvoeren, dus wat ons betreft gebeurt dat zo breed mogelijk. Hiermee voorkom je extra werk en geef je duidelijkheid."
- Artsen in opleiding Anne Verhulst en Thomas Schok schrijven in een opiniestuk in Volkskrant dat een bonus voor jonge artsen die tijdens de coronacrisis keihard hebben gewerkt niet nodig is. In plaats daarvan pleiten ze voor duurzame inzetbaarheid van artsen en het terugdringen van begrotingstekorten in de zorg.

Overig

- Nationale ombudsman Reinier van Zutphen vraagt minister Dekker om oog te hebben voor de gevolgen van de coronamaatregelen voor de rechten van gedetineerden. Het aantal besmettingen in justitiële inrichtingen is tot nu toe beperkt, maar de ombudsman krijgt signalen dat de maatregelen niet ver genoeg gaan. Van Zutphen: "Lever regie en maatwerk wanneer schrijnende situaties dat nodig maken, zeker wanneer er kinderen bij betrokken zijn."

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

Bezoekregeling verpleeghuizen

- Leidse en Groningse onderzoekers adviseren verpleeghuizen de ruimte te geven hun eigen bezoekregelingen te bepalen. Een eventuele 2^e golf zou het beste worden bestreden door bezoekverboden regionaal en op maat te organiseren; het besmettingsrisico verschilt ook per regio. Ook pleiten ze voor vaste teams per afdeling en huiskameractiviteiten door laten gaan om zo de rust onder bewoners te bewaren.
- De groep onderzoekers onderzocht op verzoek van VWS de corona-aanpak van tientallen verpleeghuizen en concludeert dat het landelijke bezoekverbod tot schrijnende situaties heeft geleid. Aan het begin van de crisis zorgde het 'enorme gebrek' aan beschermende middelen voor onrust onder zorgpersoneel. Daarnaast leidden verschillende adviezen van RIVM en GGD tot verwarring. Bewoners vonden de rust door de bezoekregeling aanvankelijk prettig, maar ervoeren al snel eenzaamheid.
- De Leidse hoogleraar ouderenzorg Wilco Achterberg zegt dat de crisis een 'zware wissel' trok op het zorgpersoneel: zij liepen verhoogd besmettingsrisico, mochten soms niet meer thuis slapen en kenden een hoge werkdruk. Ook leidde het bezoekverbod tot bedreigingen aan het adres van zorgpersoneel.
- Achterberg waarschuwt dat we ondanks de gunstige RIVM-cijfers op onze tellen moeten passen. Hij spreekt van een 'geruststelling die we eigenlijk niet kunnen hebben.' Zo zijn kort na het opheffen van het bezoekverbod in een verpleeghuis in Maassluis tientallen mensen besmet geraakt.

Overig

- De Telegraaf schijnt zijn licht op het debat over aerosolen en corona onder de kop 'zo zit het echt'. De krant stelt dat het RIVM weinig belang hecht aan aerosolen als verspreiders van corona en daarmee de WHO-lijn volgt. 'Outsiders' als Maurice de Hond en Willem Engel (Virus Waanzin) zijn het daarmee oneens. De gezondheidsinstellingen in Duitsland, de VS en België geven wél gewicht aan aerosolen en hameren op het goed ventileren van ruimtes. Ook hoogleraar Daniel Bonn (Universiteit van Amsterdam) stelt dat het RIVM 'te luchtig' doet over aerosolen. Viroloog Ab Osterhaus sluit zich daarbij aan.
- NRC schrijft dat de corona-app 'her en der' al werkt, maar 'weinig effectief' blijkt. De krant kijkt naar de inzet van verschillende landen en concludeert dat, na veel problemen en privacy-vraagtekens met verschillende apps, nu duidelijk begint te worden dat het van 'weinig waarde' is. Handmatig traceren van contacten blijft van essentieel belang.
- Hubert Bruls zegt dat mensen niet moeten rekenen op grote evenementen deze zomer. "De doorloop moet zijn gegarandeerd en bij meer dan 250 bezoekers moeten zij een zitplek krijgen. Dan houdt een dancefestival al snel op." Bruls denkt dat een braderie of kermis kan. Een vergunning kan nog worden aangevraagd. Een groot feest is niet reëel, stelt hij. "Veel organisatoren hebben hun personeel al met vakantie gestuurd omdat zij niet meer hadden verwacht dat deze zomer nog iets kon. Sponsors moeten opnieuw worden gezocht."
- NRC schrijft in een redactioneel commentaar dat de verboden demonstratie van Viruswaanzin door had moeten gaan. Volgens de krant beriepen zij zich op een 'zeer fundamenteel recht'. De staat moet zeker het recht op gezondheid beschermen, maar met het oog op het geringe aantal van één besmetting bij de Dam-protest had het de veiligheidsregio volgens de krant 'gesierd' de demonstratie mogelijk te maken.

Opiniepeilingen

- Een steeds grotere groep Nederlanders wil 'niks weten' van het coronavirus; inmiddels zijn er 2,9 miljoen 'coronablokkers', mensen die nieuws over het virus proberen te mijden. Het gaat vooral om mensen onder de 55 jaar. Zij zien ook weinig nut in virusremmende maatregelen, aldus onderzoeksbureau Newcom. "Het draagvlak voor de regels en interesse in coronanieuws neemt zeker onder die leeftijdsgroep flink af", aldus Newcom-directeur Neil van der Veer. Ook het RIVM ziet afname van draagvlak voor coronamaatregelen. 72% van de Nederlanders zegt zich netjes aan de regels rondom afstand te houden. Dat was eerst nog 83%. Ondanks de versoepelingen zegt twee derde zich toch nog niet te wagen aan een bezoek aan musea, zwembaden, theaters, bioscopen, etc. Voor cafés en restaurants gaat het om 40%. Driekwart van de Nederlanders houdt rekening met een tweede golf. Slechts 2% is ervan overtuigd dat die er niet komt.